

Коцун Л.О. доцент Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

Коцун Б.Б. – доцент Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

Кузьмішина І.І. – доцент Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

Ковальчук А.М. – директор туристичної фірми «Екопарк «АМІЛА»

**ШЛЯХИ ОПТИМІЗАЦІЇ НАСАДЖЕНЬ ПАРКУ-ПАМ'ЯТКИ САДОВО-ПАРКОВОГО МИСТЕЦТВА МІСЦЕВОГО ЗНАЧЕННЯ «ЛІТИНСЬКИЙ»
(ВОЛИНСЬКА ОБЛ.)**

Цінними науковими, історико-архітектурними та культурними пам'ятками є старовинні садибні парки, більшість з яких мають статус пам'яток садово-паркового мистецтва. Вони відіграють важливе значення у покращенні санітарно-гігієнічних умов населених пунктів, у вирішенні освітніх, виховних та рекреаційних функцій. Одним з таких парків є «Літинський», розташований у Турійському районі Волинської області на площі 8,4 га (підпорядковується місцевій селищній раді). Є припущення, що парк заснований панами Шумавськими у другій половині XIX ст. [2] Проте окремі дерева віком більше 200 років однозначно свідчать, що парк або закладався раніше, або він створювався на основі вже існуючої природної рослинності. У 1972 році йому надано статус парку-пам'ятки садово-паркового мистецтва місцевого значення.

Характерними рисами парку є переважання пейзажного стилю з елементами регулярного, наявність плодового саду, домінування у фоновому парковому просторі видів природної флори з частим акцентом у композиціях на екзоти. Парк має форму прямокутника витягнутого з півночі на південь, розбитого центральною алеєю, яке в центрі парку розчиняється у великій галявині. У

планувальній структурі переважають прямі алеї, групові посадки та солітери, використано колові насадження та звивисті алеї, букетні насадження.

Відомості про особливості побудови, площу, час створення, видовий склад насаджень парку наведено у попередній публікації [1]. Проте паркові насадження є надзвичайно динамічною структурою, яка змінюється в просторі та часі. А враховуючи наслідки безгосподарності на протязі десятки років, зачасти байдужості місцевої влади, структурам якої підпорядкований парк, для його збереження необхідна низка реноваційних заходів. І хоча переважна більшість фонових насаджень парку є досить стабільними, проте окремі ландшафтні вузли потребують невідкладної реконструкції. Особливо актуальним є проблема видалення самосіву мало декоративних видів рослин (робінії несправжньоакацієвої, бузини чорної тощо), освітлення вікових дерев, видалення гілок, уражених омелою, омолоджуючі заходи у плодовому саду тощо. Проведена оптимізація насаджень парку збільшить можливості використання його як екскурсійно-туристичного об'єкту з метою організації культурного відпочинку населення, організації змістовного дозвілля не лише місцевого населення, але й туристів в спектрі зростаючої популярності сільського туризму. Цьому сприяють не лише підтверджені його статусом ботанічна та ландшафтна цінність, але й порівняна близькість до обласного та районного центрів та наявність транспортних шляхів. В останні роки за ініціативи та сприяння депутата обласної ради та небайдужого до свого краю його уродженця Микитюка Р.В. розпочались роботи по благоустрою парку. Здійснено картографування його території, нанесені місцезростання вікових дерев парку, проведена їх таксаційна оцінка, розпочались роботи по розчищенню території від малоцінних чагарників, самосіву, здійснено санітарну обрізку заражених омелою дерев. По контуру парку на місці втрачених дерев здійснено підсадку молодих саджанців ялини звичайної. Створюється відповідна туристична інфраструктура: при вході у парк встановлений рекламно-інформаційний щит, побудована альтанка для туристів, яка гармонійно вписалась у насадження парку, розроблені туристичні

маршрути тощо. Відвідувачі парку мають можливість пройтися його центральною алеєю, монументальності якій надають вікові насадження липи, відпочити на центральній галявині, розміри якої дозволяють вільно розмістити значну кількість відвідувачів, провести різні види спортивних ігор, традиційні українські свята. Для бажаючих освітлені оглядові точки на вікові дерева, екзоти, цікаві композиційні елементи, використані у парку: колові насадження, оточені віковими деревами липи, граба, ясена, звивисті тінисті алеї з граба, букетні насадження тощо. З ботанічної точки зору найціннішими туристичними об'єктами парку є його вікові дерева. Крім звичних для місцевої флори рослин, таких як ялина звичайна, липа дрібнолиста, ясен звичайний, граб звичайний, дуб звичайний, клени гостролистий та несправжньо-платановий, у парку зростають екзоти: модрина європейська, бук лісовий. Вражають розміри вікових дерев: ясен звичайний має діаметр стовбура 0,91м, ялина звичайна – 1,08м, клен гостролистий – 0,7м, клен несправжньо-платановий – 0,87м, липа дрібнолиста – 1,37м, бук лісовий – 0,77м, модрина європейська – 0,84м. Висота вікових дерев понад 30м.

Туристичним оператором фірми «Екопарк «АМІЛА» розроблені маршрути, зокрема кінний, яким уже скористалися не лише наші туристи, але й гості з сусідньої республіки Польщі. Туристичне освоєння Літинського парку знаходиться на початковій стадії, але вже свідчить про його високий потенціал. Нині обговорюються шляхи подальшого розвитку відповідної інфраструктури з метою підвищення туристичної привабливості регіону. Фірмою на майбутнє заплановано подальший благоустрій парку.

1. Коцун Л.О. Сучасний стан парку-пам'ятки місцевого значення «Літинський» (Волинська область) / Л.О.Коцун, Б.Б.Коцун // Наук. вісник ВНУ. – Біологічні науки. – Луцьк : РВВ "Вежа" Волин. нац. ун-ту ім. Л. Українки, 2009. – № 9. – С. 127-131.

2. *Roman Aftanazy. Dzieje rezydencji na dawnych kresach Rzeczypospoliteo / Roman Aftanazy. – Ozesi 11. – T.5. – Wojewodztwo Wolynskie. – Zaklad Narodowy im. Ossolinskich: Wydawnictwo Wroclaw, 1994. – 696 с.*